

VELIKA VEČINA SLOVENSКИH POLITIKOV BI POGRNILA NA IZPITU IZ GOVORNIŠTVA

Ne krili z rokami, ne momljaj in nikar ne govori bedarij

BESEDE

Kako strokovnjaki ocenjujejo sposobnosti javnega nastopanja nekaterih znanih slovenskih obrazov – Poleg politikov bi se morali česa novega naučiti tudi športniki – Alenka Bratušek ni razumela: v Bruslju prevladuje retorična dramatična opera in ne slovenska polka in valček

Tanja Keršmanc

Marsikomu se je najbrž že zgodilo, da je kakšno stvar kupil samo zato, ker je bil tisti, ki jo je ponujal, tako simpatičen in prepričljiv, pa tudi obrnjeno se nam zgodi. Morda smo se kdaj začudili, kako jasno, jedrnat in brez strahu pred mikrofonom zna svoje težave razložiti kmet s samotne gorske kmetije, po drugi strani pa je poslušanje vrhunskega strokovnjaka na nekem področju, čeprav pogosto nastopa, lahko prav mučna izkušnja. Javna nastopa predstavnic Slovenije v isti instituciji sta v zadnjem času nazorno pokazala, da je za končni učinek oziroma uspeh odločilno tudi, kako obvladamo javno nastopanje in govorništvo. Seveda gre za zaslišanji **Alenke Bratušek** in **Violete Bulc** v evropskem parlamentu. Vtis je bil, da je prva na tem področju naredila vse mogoče napake, tako da je njen nastop pravzaprav izpadel kot primer za učbenik, kako se tega ne počne. Druga pa je dokazala, da niti ni nujno, da do zadnje podrobnosti obvladaš tematiko, s katero nastopaš, in vendar s pravim pristopom (sproščenost, simpatičnost, govorjenje brez polglasnikov pred začetkom odgovarjanja, navajanje osebnih izkušenj, in še kaj bi se našlo) tako rekoč v hipu lahko očaraš vse.

Dr. **Zdravko Zupančič** s soprogo **Ano Aleksandro** v njuni šoli retorike že več kot dve desetletji posreduje bogato znanje in izkušnje vsem, ki jih to zanima. Nedavno slovensko zgodbo iz evropskega parlamenta ocenjuje takole: »Gospa Alenka Bratušek je v svojih nastopih na evropskih odrih doživela nočno moro. Splet neprijetnih naključij. Občinstvo, ki ga ni mogoče podcenjevati. Izzive, ki jih ni pričakovala. Vprašanja, na katere ni poznala odgovorov. Uresničitev zle slutnje, ki ji ni dovolj spoštljivo prisluhnila. Prepričevanje neznanega s premalo znanja. Če govorec ne obvlada predmeta svojega nastopa do potankosti, naj ne sprejme vloge govorca (tako o tem stari mojstri). Edino, kar bi dovolilo častni umik iz sibirsko ledenega vzdušja, bi bila popolna iskrenost. Spontanost. Sproščenost. Humor z nekaj kapljicami samoironije. Bolj se je bodoči prestol rušil, bolj togo je naša nekdanja prva ministrica 'nastopala', v trdem, viso-

kem slogu. Sodim, da si črno piko zasluži tisti, ki ni dovolj dramatično in ostro posvaril Alenke Bratušek, da je igra evropskega zaslišanja Wagnerjeva dramatična opera, ne pa lahkotna polka slovenske politične veselice, kjer se vrtiš in plešeš s svojimi somišljeniki, druge pa brčaš z žaljivimi besedami in posmehljivo odrivaš s plesišča v kot. Gospa Violeta Bulc pa je svojo arijo zapela z radostnim glasom, nasmejanim obrazom in hkrati s stoodstotno spoštljivostjo do vseh in vsakogar (pomembnih glav velike evropske družine, novinarjev, bratcev in sestic rojakov, soizvoljenih). Včasih na robu prave mere med domačnostjo in uglajenostjo, med 'dress code' in 'svojstveno ljudsko nošo', z ravno prav znanja, da ga je znala oznanjati. Pramen las, ki ga je morala nič kolikokrat popraviti, ker se je spustil na oči, je v daljših televizijskih intervjujih postal simbol sprejemanja same sebe takšne, kakršna gospa je. Ne morem si pomagati, da ne najdem 'Nomen est omen' pri obeh gospah. Za prvo se aforistično vprašam AL ENKA! AL TROJKA? AL DVOJKA? Pri drugi – najdem v priimku skritega angleškega bika, v imenu pa španski vzklík bikoborca. «

Vaja dela mojstra

Zdi se, da je šol za javno nastopanje v Sloveniji vedno več, čeprav še zdaleč niso vse kakovostne, a konkurenca je tudi na tem področju dobrodejna. Če si dovolimo oceniti tako počez, je še vedno preveč ljudi na izpostavljenih mestih, pa naj bodo športniki, gospodarstveniki, kulturniki ali politiki, ki ne znajo nastopati. **Andreja Jernejčič Vizjak**, ki se poklicno ukvarja s komuniciranjem in je tudi trenerka javnega nastopanja, pravi, da ljudje zdaj vendarle namenljajo več poudarka nastopanju kot pred desetletjem. Še vedno pa si mnogi ne vzamejo časa za to, ker se ne zavedajo moči in pomena javnega nastopanja.

»Tega se v resnici lahko z vajo nauči vsakdo, nujna pa je tudi ustrezna priprava na nastop, s čimer lahko umirimo tremo, čeprav z malo zdrave treme ni nič narobe. Problem v Sloveniji je, da mnogi mislijo, da tega ne potrebujejo, češ da nastopati pa že znajo. A tisti, ki prevzame določeno funkcijo, mora poznati pravila dobrega nastopanja in ga vaditi. Ko nekdo

postane direktor, se od njega seveda pričakuje, da zna voditi podjetje, zaposleni in javnost pa od njega pričakujemo, da zna tudi nastopati, čeprav je malo verjetno, da se je tega sploh učil. Nihče se denimo ne udeleži teniškega turnirja, ne da bi vadil tenis. To ne gre. Velja za vse. Samo pogledjmo Tino Maze. Trenirala je 26.510 ur, dosegla je 22 zmag, kar pomeni, da je za eno zmago potrebovala 1205 ur treninga. Ko ljudi vprašam, koliko ur namenijo za vajo, v večini rečejo, da so enkrat ali dvakrat prebrali besedilo ali ga preleteli. To preprosto ni dovolj,« poudarja Jernejčičeva.

»Zelo pogosta napaka je, da ljudje pridejo na oder in začno igrati, da bi izpadli boljši, kot so v resnici. Potem postanejo 'pametni' z dolgimi stavki. In napake se kar vrstijo. Bodite na odru, kar ste, seveda ob tem, da osvojite in poznate osnove nastopanja. Potem boste že sami vedeli, kaj in kako boste kaj upoštevali.«

Javnega nastopanja se lahko nauči vsak. Jernejčičeva omeni primer **Baracka Obama**, saj si vsak lahko na youtube pogleda njegov nastop izpred dvajsetih let in ga primerja z zdajšnjimi. Razlika je več kot očitna. V Združenih državah Amerike kandidati nastopanje izpilijo že pred začetkom kampanje. Pri nas pa se pogosto dogaja, da nekdo pride na vodilni položaj, ni nujno, da gre prav za politika, in pozabi, da ta funkcija zahteva, da zna človek nastopati in se to od njega tudi pričakuje.

Človek človeku govornik ...

Za dober nastop ni pomembno samo, kaj povemo, marveč tudi ali predvsem, kako povemo, torej, da smo jasni, prepričljivi, razločni. In ne gre spregledati pomena neverbalne komunikacije. Z njo velikokrat sporočamo več, kot želimo, ali se sploh zavedamo, da sporočamo. Se počutimo prijetno, uživamo, smo prepričljivi, zupanja vredni? »Pri nastopu Alenke Bratušek so očitki leteli na neprepričljiv nastop, prepogosto zahvaljevanje, s katerim si je kupovala čas, in ponavljanje enakih odgovorov na različna vprašanja. Govorica telesa je kazala na nesuverenost in neprepričljivost. Nastop Violete Bulc je izražal samozavest, v odgovorih je bila bolj konkretna in na trenutke tudi duhovita,« pravi trenerka javnega nastopanja.

Po besedah dr. Zdravka Zupančiča je človek človeku govornik, izgovorjena beseda pa je najhitrejša pot do človeka: »Govorimo, torej smo in javno govorjenje je boj; ne boj, besedno znanje, boj za pozornost enega človeka, dveh, polne dvorane ljudi ali vsega človeštva pred televizijskimi zasloni v neposrednem prenosu našega govorjenja.«

Pa lahko res vsakdo postane dober govornik? »Dober govornik je vsakdo od rojstva dalje, le da imajo nekateri smolo in niso zoreli v spodbudnem okolju, brez odličnih zgledov in kakovostnih učiteljev. Slednji potrebujejo več časa, da svojo samopodobo oživijo in jo pošljejo v svet. Samozavest je velikokrat zgolj gora, ki se trese – v notranjosti pa tiči drobna miš. Strah pred nastopom je za mojstra govornika vselej spodbuda, da bo lahko razvil več žara in volje do govora. Naša krovna naloga je, da uspemo udeležence tečajev tako sprostiti, da lahko dajo cvetico vsebine od sebe,« razlaga dr. Zupančič.

Argument moči namesto moči argumentov

Ko gre za večino govorništva in javnega nastopanja, je posebno poglavje

politika. Politiki so brez dvoma med tistimi, ki bi morali biti življenjsko zainteresirani za to, da prepričljivo predstavijo svoja stališča čim večjemu številu »odjemalcev«, kar je še zlasti pomembno pred volitvami na vseh ravneh. Redni gledalci in poslušalci tretjega programa nacionalne televizije bi verjetno marsikoga med tamkaj nastopajočimi z veseljem poslali na kakšno šolanje ob delu, če to ne bi bremenilo proračuna.

Državni svet je že leta 2009 pripravil posvet o argumentaciji in retoriki v političnem in javnem prostoru. Dr. **Janja Žmavc** je tedaj v zborniku, ki je nastal po posvetu, med drugim zapisala, da družboslovje in humanistika v slovenskem prostoru retoriki pogosto namenjata vlogo priveska v okviru »resnejših« znanosti (kot so filozofija, literarne vede, komunikologija in druge), povsem neartikulirana ostaja v okviru formalnega izobraževanja. »Neredko se zgodi, da je retorika pri nas zapostavljena tudi zato, ker je (še vedno) neustrezno razumljena: bodisi v duhu 19. stoletja kot

Page: 3

Reach: 288000

Country: SLOVENIA

Size: 1298 cm2

3 / 4

katalog govornega okrasja, ki sodi v literarno ustvarjanje, ali kot gola manipulativna tehnika, namenjena go-ljufanju. Obenem rastejo kot gobe po dežju najrazličnejše 'govorniške šole', tečajji, delavnice 'učinkovitega ko-municiranja in javnega nastopanja', ki marsikaj obljublajo, a v veliki večini primerov nimajo veliko skupnega z retoriko kot večšino (javnega) prepričevanja,« je pred petimi leti ugotavljala dr. Žmavčeva.

Praksa torej kaže, da so retorične sposobnosti pomembne za vse, pri čemer pa dr. Zupančič iskriivo pove, kje so pasti in v čem ga javno nastopajoči najbolj lomijo: »Športnike pestijo pretirani stereotipi v njihovih napovedih ali ocenah po tekmah (z vse bolj svetlo izjemo Tino Maze); politike retorično spodnese gnev, ki se meša z diabetičnim laskanjem; poslovneži so velikokrat v svojem okolju prepričljivi in večši, v javnosti pa manj ...« ■

► Dr. Zdravko Zupančič:

»Naj se poigram s šolnino, ki so jo računali antični mojstri, denimo sofist. Gorgias, ki je bil najdražji in je računal 100 min na tečaj (ena mina je veljala 100 drahem, eno drahmo na dan pa je kot plačilo dobival izučen delavec pri gradnji Erehteja na atenski akropoli), potem ni dvoma, da so bili učitelji retorike v starogrških časih milijonarji.« / foto: osebni arhiv

Konkretni nasveti

Pri vsakem nastopu bi morali biti po nasvetih **Andreje Jernejčič** pozorni na nekaj bistvenih zadev:

1. Neverbalna komunikacija predstavlja več kot polovico našega nastopa, zato je pomembno, kako se držimo, stojimo ali sedimo. Ženske ne smejo imeti prekrizanih nog. Pomembna je drža, ki veliko pove o samozavesti. Tudi če sedimo, ne bodimo nagnjeni naprej. Z rokami nakažemo poudarjene teme ali z njimi »rišemo« besede, vendar pazimo, da so gibi preudarni, ne prehitri ali mlahavi. Zelo pomembno je gledanje, saj z njim sporočamo, ali vemo in smo prepričani o tem, kar govorimo. Verjamemo ljudem, ki nas gledajo v oči.

2. V ta del sodi tudi bonton s kulturo oblačenja. Ko vidimo osebo, najprej pogledamo, kako je urejena, oblečena in podobno. Vse, kar izstopa, lahko ljudi odvrne od poslušanja vsebine. Za ženske je denimo strogo predpisana dolžina kril, ki naj sega največ štiri centimetre nad kolena, ko se usedejo, vendar bolj profesionalno deluje še nekaj centimetrov daljše krilo. Seveda pa svoje igrajo tudi leta. Prav tako so obvezne nogavice in primerni zaprti čevlji s primerno višino pet.

3. Izredno pomemben je način govorjenja (razločnost, poudarjanje, premori). Če poudarimo vsako besedo, težko izluščimo najpomembnejše. Prav tako je treba skrbeti za dinamiko, da smo publiki zanimivi dlje časa.

4. Zlato pravilo je, da nastopa ne igramo, razen če ste poklicni igralec. Sicer igrate dvojno vlogo: igrate, česar ne znate, in niste to, kar ste sami. Bodite, kar ste, pri čemer upoštevate pravila nastopanja. Torej, v nastopanju uživajte in ne dovolite, da ljudje ob vašem nastopu trpijo. Predvsem pa trenirajte, in to s kamero.

► Andreja Jernejčič Vizjak:

»Ko nekdo postane direktor, se od njega seveda pričakuje, da zna voditi podjetje, zaposleni in javnost pa od njega pričakujejo tudi, da zna nastopati, čeprav je malo verjetno, da se je tega sploh učil. Po drugi strani se razume, da se nihče na primer ne udeleži teniškega turnirja, ne da bi prej vadil tenis. To preprosto ne gre in velja za vse.«

/ foto: Sami Rahim
/Mediaspeed

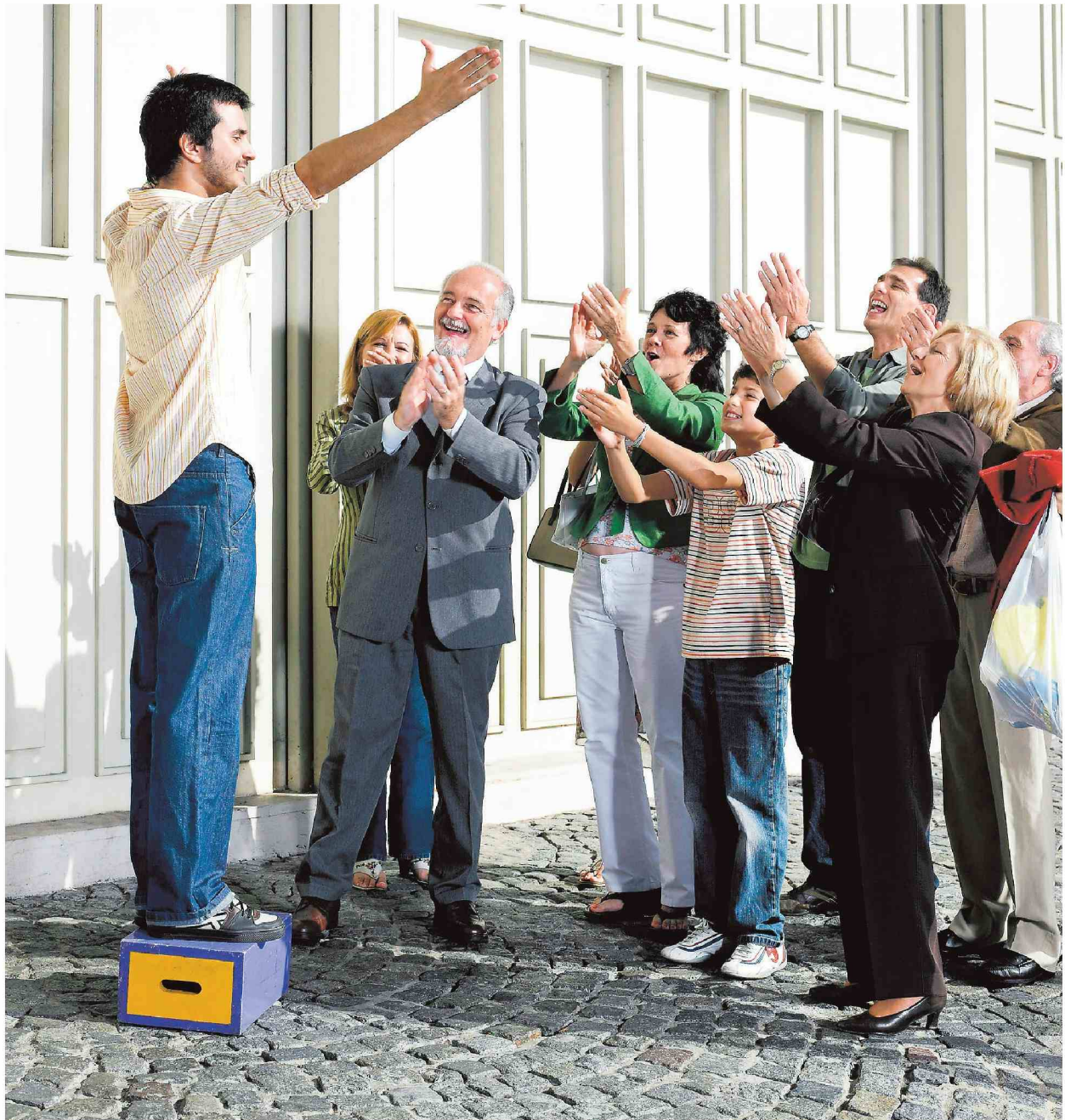

Foto: Thinkstock